

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

10
ДИНАРА
1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XVI — Број 125 — Субота, 22 мај 1954

Мики штрата за Мула-лом

СУСРЕТ
С ХРОМИМ
ДАБОМ

15

ДАЕ ЈЕ МОЈ ПРИЈАТЕЉ?

РОМАН ОД Р. Ф. КАСЛА

(3)
— Питали сте ме зашто ме не видите, — настави он. — Ја се налазим у једном стакленом оклопу који има ту особину да светлосне зраке, који се иначе пружају само у правим линијама, скреће у свим правцима, чак и кружно. Само стакло је невидљиво, а како светлосни зраци не продиру кроз њега већ га заобилазе, то се не може видети оно што се налази у оклопу.

Он мало застаете, па продужи:

— Видим да ви нисте тако приљепан студент као ваш пријатељ. Он брже и боље схвата моја техничка објашњења. А и иначе, он боље разуме ствари. Знам да се питате како ја видим вас кад светлосни зраци описују лук око мене. Али, ако боље загледасте видећете на два сантиметра изнад наслона за руке на седишту две мале црне тачкице. То су отвори на мом оклопу и нешто светлости пробија се кроз њих.

— Ја се добро загледах — можеш ли да схватиш шта то значи загледајући се у празан простор? — и, заиста, спазих црне тачкице о којима је глас говорио. Од главе до пете проже ме језа. Гледао сам у ништа, а из тог ништа невидљиви странац је могао лепо да ме види. Осећао сам се ујасно, као да сам знао да нам тај невидљиви неће донети никакво добро.

— Разумем вас, — допре до мене његов глас. — Ми Марсовци већ смо имали прилику да упознамо и становнике других планета. Ви, изгледа, не познајете ниједан други свет сем нашега и због тога се чудите моме присуству и изгледа.

— Господе, то створење је говорило о некаквом изгледу, а ја ни појма нисам имао како оно изгледа.

— Али, како успевате да читате моје мисли? — промуцах. — То ме од свега највише чуди и забунује.

— Дошао сам до те способности сасвим случајно. Изгле-

да да становници Земље испуштају неку врсту електричних таласа кад год им се нервни систем налази у раду. Средњом, иако слаби, ти електрични таласи који се стварају у вашим мозговима имају извесно дејство на мене. Ја их осећам као мисли или као речи. Да није тога не бих се могао ни споразумети с вама... Али, ја видим да ви сумњате у ово што вам кажем. Зашто?

— Схватио сам да уопште није потребно да му гласно одговорим на то питање. Он је читао моје мисли. Знао је да се осећам као да се неки одврати гизавац прихватио за мене својим канџама и да ме све више стеже, да се унија у мене. Мени се чинило да он не само чита моје мисли, већ и да их на неки начин извлачи из мене, да постаје господар мог разума. Не знам зашто сам сумњао у његове речи, због чега сам осећао језу, зашто ме је обузимала таква одвратност. Покушавао сам да не мислим о њему, да се неком приборем, да мислим о нечем другом. Али, знао сам да он и то зна, да зна да ја знам да он зна. То је био затворен круг. Био сам потпуно беспомоћан. Како да ти то опишем? Послужићу се једним поређењем, мада ће оно бити само бледа слика положаја у коме сам се налазио. Ето, осећао сам се као да играм покер с противником који не само што зна све моје карте,

већ и то којим ћу их редом бацити.

У том тренутку чуо сам како се пијанец с неким објашњава. А тај неко, утврдили смо касније, био је надзорник аутобуског друштва Чак Конерс. Чим је ступио у аутобус, он стаде да виче.

— Отпуштени сте! Обојица сте отпуштени! Како вам је, доврага, пало на ум да шетате кроз град с једним јединим путником, и то још пијанцем? Стајао сам напољу неко време и гледао како разговарате сами са собом. Ако нисте пијани, онда сте свакако полудели. А сад, напоље!

— Ми пофосмо испред Конерса. Два корка пред нама тетурао се пијанец. У тренутку кад смо излазили из аутобуса, зачуо сам из њега Конерсов промуки глас:

— Склони ми се с пута! Хајд, мичи се мало брже!

Као пушчано таче излетео је Конерс из аутобуса. Очи су му биле разрогачене од страха, а колена су му дрхтала. Није било потребно да га ма шта питам. Било нам је јасно да Конерс није разговарао сам са собом, већ да је Марсовец гдио Конерса, и то Конерсовим гласом.

(Прилажем податке из картотеке аутобуског предузећа у

коме је мој пријатељ Роџер био запослен. Преписао сам их тачно, од речи до речи. Ево их: Девис Роџер, помоћни шофер. Упослен 9 јула 1938. Отпуштен 25 јула 1938. Разлог: пијанство и занемаривање дужности. Џемс Хенрикс, водич. Упослен 7 јула 1938. Отпуштен 25 јула 1938. Разлог: пијанство и занемаривање дужности.

Чак Конерс, кога Роџер помиње, још је запослен код истог предузећа. Кад сам покушао да дознам нешто од њега, одбио је да ми ма шта каже о догађају који се збио у ноћи 25 јула 1938. Рекао ми је само да га се сећа веома добро и да ту ноћ никад неће заборавити.)

II

Почетак непријатељства

Ето, тако је почело. Смешно? Сигуран сам да ти све ово мора изгледати смешно, али ја ти верно причам онако како се догодило. У почетку је и мени, и поред тога што сам се плашио, ствар изгледала забавна. У почетку је понекад долазило до тако комичних ситуација да сам се ја не само забављао, већ сам се ваљао од смеха. Можда због тога и нисам био у стању да видим шта се уствари догађа, а кад сам видео — било је већ касно. Као што сам већ рекао, у почетку смо се прилично забављали.

Можда си читао о оном инциденту који се догоднио у сали позоришта Парамунт. Џим и ја отишли смо тамо заједно с Марсовцем. Купили смо три улазнице, чему се продавац необично чудила. Тага дана давао је претставу познати вештак за говор из трбуха, који је више од месец дана забављао публику преко радија. Ово ми је била прва јавна приредба и сала је била препуна. Ми смо дошли с намером да направимо неку шалу, што нам није било нимало тешко с обзиром на то да је невидљиви Марсовец могао да подражава свачији глас. На сваку вештакову реч, он би просуди десет других, и то његовим гласом. Марсовчеви одговори долазили су час из једног

час из другог дела партера, из неке ложе или са балкона. Публика се смејала и пљескала, убеђена да је то саставни део програма, а ја и Џим савијали смо се од смеха гледајући запрепашћење на лицу једног извођача. Кад су му после завршене претставе пришли неки гледаоци и новинари да му честитају, узалуд их је уверавао да о

гласу који је долазио из публике нема ни појма и да је једва издржао да не прекрне извођење и побегне с позорнице.

(Прилажем чланак који је с тој претстави донео лист „Верџити“ у броју од 27 јула 1938 године. Слични чланци појавили су се готово у свим локалним листовима. (Наставиће се)

ПРВИ ПОДАЦИ О ВОКУ КАО ХРАНИ И ЛЕКУ

Први писани трагови о воку као храни стари су близу 8.000 година и потичу из Египта. На гробницама фараона из доцнијег времена нађени су цртежи који приказују процес прераде грожђа у грожђани мед.

Из старе Грчке и Рима остало нам је пуно писаних података из којих се види колико је воће било цењено не само као храна, већ и као лек. Тако песник Алексис прича о важности сувих смокава у исхрани Фригијаца. У Атини су смокве представљале храну најберијих народних слојева. Историчар Като вели да није било римске куће у којој се у свако доба нису могле наћи суве смокве, крушке и грожђе. Писци Колумела и Плиније такође истичу значај воћа као хране. Плиније на неколико места у својим списима говори о дуњи, која је служила не само као намирница, него и као извор пријатног мириса, па се у то доба могла наћи у свакој римској кући. Воће се употребљавало и за справљање колача. У неким земљама воћни плодови кувани су са широм и медом, те се на тај начин справљало веома цењено јело. Овако припремљен воћни производ у Португалији се звао мебрило, а у Шпанији мармело. Временом, овај последњи назив одомаћио се и у другим земљама, па је пренесен и на један нама тако познат производ — мармеладу.

Занимљиво је да су неки воћни плодови служили старим лекарима-варањима као основи за припремање нарочите масти за лечење рана. У Средњој Азији постојали су видари који су обилазили насеља и продавали своја „чудотворна“

пеницилина. Неки научници тврде да би се нашле многе воћне врсте које су у разним облицима успешно примењиване у лечењу само кад би се најважније проучила историја примитивног лекарства.

Бурни живот ЕЖЕНА ВИДОКА

(2)

— Где се налази гробље? — упита он једног пролазника.

— Ту, одмах изван града.

Тада се Видок умеша у гомилу грађана и с њима прође кроз градску капију. Тако му је један мртавац помогао да живи.

Прерушен у аустријског заробљеника, затим као наредник у булоњском гарнизону, и опет као морнар, провео је извесно време на слободи док га нису поново ухапсили. Међутим, он опет побегне из затвора у Дуету, скочивши са висине од двадесет метара у реку Скарцу. Најзад, под лажним именом оде у Париз и ту са мајком и женом Анетом отвори кројачку радњу... Живео је мирно неколико година и већ је мислио да ће најзад моћи да заборави прошлост кад једно јутро две особе упадоше у радњу.

— Зар ме не познајеш? — рече му један од њих, неки Сен-Жермен. — Били смо заједно у Бресту... Видим да си успео у животу... Знаш, одбегли робијашни треба да се помажу.

Било је јасно да се ради о уцењивању. У току месец дана успели су да му извуку добру суму новца. Видок је, наравно, могао да их се отараси на тај начин што би их убио, али то није било решење, јер је могао увек наћи још неко од његових позаника са робије. Никад није могао бити сигуран. Тада му паде на ум да оде у полицију.

Страховити Анри слушао је без речи целу ову историју...

— Хоћу да уђем у полицију, — понови Видок. — То је једини начин који ми остаје да искупим грехе прошлости. А сад, као човек, ви пресудите...

Неколико тренутака доцније Видок се опет налазио сам на обали Сене. Анри му још није дао никакав одговор. Што је главно, био је слободан. Али, неколико дана доцније више није био... Ухапсили су га и

одвели у затвор. Кад се нашао између четири зида ћелије, Видок је мислио да нема очајнијег човека од њега. Али, тек што се мало прибрао, уведоше у његову ћелију главом Анрија.

— Са реномеом који ви уживате међу разбојницима овде моћи ћете нам доказати своју добру вољу.

То је била необично опасна дужност, јер су разбојници немилосрдно кажњавали оне који би их издали. Али, као што је полиција предвиђала, Видок је био легендарни јунак подземља Крајем марта 1811 године преместе га из овог затвора у Бисетру, да би га тобоже поново послали на робију, али, у договору с полицијом, он „успе“ да побегне...

Ускоро је Анри могао да повери Видоку најделикатније и најтеже случајеве, које полиција није могла да реши...

Године 1812 у предграђу Сен Жермен харала је једна банда смелих разбојника, чији је вођ био неки Константе, кога никад нису могли да ухвате на делу. Видок је знао да разбојници увек одлазе у крчме да пију, бирајући нове жртве. Брижљиво прерушен, успео је после дугог тумарања по предграђу да се приближи једној девојци за коју је претпостављао да припада Константевој банди, претстављајући јој се као одбегли робијаш који тражи „посла“.

— Не брини ништа, — рече му девојка. — Упознаћу те с Константеом.

Константе, бивши учитељ мачевања, био је очарањ новим регрутом

— Само немој много да причаш одакле долазиш, — саветовао га је Константе. — Полиција свуда има своје људе... Нарочито овог пропалцију Видока...

— Ех, ту се мало претерује, — рече му Видок који се заинтересовао кад чу своје име. — Треба само знати како он изгледа и онда га се клонити...

— Нећеш ти њега познати, — рече Константе одмахујући главом. — Он је

геније за прерушавање. Вечерас изгледа као ти, а сутра је, опет, неки генерал...

Мало обузет пићем, Константе најзад учини свом новом сараднику један неочекиван предлог:

— Слушај, ја знам где он станује. Хајде да га нас двојица сачекамо и да с њим дефинитивно свршимо!

Неколико сати Видок је с Константеом чекао самог себе. Око пола ноћи Константе, који је имао у плану једну пљачку са својом дружином, диже опсаду... Сат доцније цела банда, која је задавала толико посла полицији, била је у затвору.

Многи полицијци почели су да завиде овом старом робијашу, кога суд није званично ослободио и који је, правно, и да-

вео целу ноћ пред његовом кућом, напола затрпан у гомили ђубрета да би се мало угрејао. Кад га је најзад ухватио, око шест часова ујутру, у Префектури није било никога. Не знајући шта да ради са својим ухапшеником, а како је био гладан после пробудене ноћи, Видок га поведе у крчму, веза га столјаком за столицу и тако сачека дан.

— Господе, — рече Анри, обраћајући се својим сарадницима бесним од љутине и зависти, — волео бих да ми је сваки од вас могао дати један овакав поклон о Новој години!

Тај њихов бес био је још већи кад су дознали да је Анри поверио бившем робијашу да организује службу сигурности. И тако је Видок основао чувену париску полицију „Сирете“. Она је постала чувена нарочито под Реставрацијом и сви су је називали Видоковом бандом, јер је он заиста бирао своје агенте — најпре само четири, а доцније 28 — међу људима који су добро познавали париско подземље, све некадање робијаше или помиловане лопове.

Није Видок у својој каријери имао само опасних случајева; било их је и комичних, као онај с лоповом Сабленом. После неколико дана јурења за њим, Видок једно јутро око шест часова упаде у његов стан. Човек је још био у постељи. Ње гова жена, која је већ била устала, повика:

— Господе, Видок! Ово је Видок!

Док је Саблен дошао к себи од изненађења, већ је био везан и одведен. Тада Видок примети да жени није добро. Она је била у другом стању и услед забунујења и страха код ње је наступило преран порођај. У близини није било никога, јер је кућа била усамљена. Без предомисљања, Видок засуче руке и за неколико тренутака од шефа Сиретеа постаде акушер. После непуно пола часа лопов је добио сина. Кад је госпођа Саблен дошла к себи, Видок је већ био окупао малога.

— Господине Видок, — рече му она, — хоћете ли да нам budete кум?

(Крај у идущем броју)

ЗАЈЕДНИЧКЕ ЛИВАДЕ

У раније доба у неким селима око бокопоторског залива, затим понегде у Херцеговини и Црној Гори: у Цетинском Пољу, у Бјелопавлићима и Морачи, постојале су ливаде које су биле својина села. Када би на тим ливадама сазрело сено, онда би се становници целе општине састали и договорили да свака кућа пошаље одређеног дана по једнога косца да коси ливаду. Чим би сено покосили, оставили би га на ливади да се суши, а после би га, опет сви заједнички, саденули у стогове. Пошто би завршили тај посао, сели би да ручају. Сваки косац носио је са собом брашаницу. Ту би сели у круг и преда се ставили храну на торбицу, па један другог нудили. Пиће би им кунула општина. После овога сено се предавало двојници изабраних људи да га они чувају и продају оним сељацима којима у току зиме понестане хране за стоку. Сено су могли купити не само становници те општине, него и друге, ако дотекне. Новац добијен од продаје сена служио је за потребе општине, затим за помагање сиротиње, старца и старица и за сахрану сиромашних.

„Болан, он има ведемесер“

Пре седамдесет и пет година појавила се књига Сретена Ј. Поповића „Путовање по новој Србији“, у којој је он описао прилике у Србији онога времена. То је „права ризница драгоцених података, нарочито за културну историју Београда тридесетих и четрдесетих година 19 века“. Овде ћемо навести неколико цртица из ондашњег друштвеног живота.

— А што ћу вам приповедати о томе много и дуљни лакрдију о нашим патњама и немању свега онога што данас у изобиљу имамо, — пише Поповић. — Довољно је кад кажем да је онда била ретка кућа која је имала окна на прозорима. Такозвана „пенцери хартија“ замењивала је данашња стаклена окна. Па ни ове пенцери хартије нисмо малим задоста, нити се је разбацивала и трошила тако као данас кад имамо чак и министарске хартије па којој се само министрима пише као да су они нешто више од обичних смртних. Ми, ондашњи мали ђаци, да би учили писати слова, узимали смо са зове лишће и на овом смо са чином избадали слова. Табле црне са легиштерима (крижуље), по којима се рачуна и пише, ретко је који ђак имао, а онда ускоро почео је те табле доносити и продавати трговац Мијајло Дрвењак. Ни лењира нисмо имали да шпартимо прописе. Узели би какву дашчицу и с њом лежирали. Најрадије смо узамљивали од оног који је имао таблу, те с њом шпартали. Редак је био ђак који је имао федермстера, и за тог би се говорило: „Болан, он има ведемесер“. И тај би обично носио свој федермстер о врату у савишеној од кајаса, што се данас каже, футроли. Гушчја пера су нам обично учитељи зарезивали, два нами, а треће њему.

Ка је био „летећи Холанђанин“

Летећим Холанђанином називали су некад морепловци један замишљени брод који се, према старим причама, појављује пред буру или за време буре у близини Рта Добре Наде. О њему су испреле многе легенде. По једној од њих, на том уклетом броду догодило се некад страхан злочин који никад није био расветљен. Због тога је брод био проклет и осуђен „да никад више не уђе у луку, већ да без престанка плови морима, све док на земљи буду постојали море и копно“. Друга легенда прича да се капетан тога брода, неки Холанђанин, заклео да ће, без обзира на то што је море тамо увек немирно, опловити око Рта Добре Наде, ма колико дуго пловидба буде трајала. Међутим, ветрови увек враћају његов једрењак и он још и данас покушава да испуни своју заклетву.

Прича о уклетом броду толико је била раширена међу морнарима да су они не само веровали да несрећни холандски капетан заиста покушава да на своме једрењаку оплови око Рта, који је у данна времена био страх и трепет за све морепловце, већ су многи тврдили да су чули повике с његовог брода, па чак и да су разговарали с капетаном који их је молио да понесу његова писма и поруке у Европу.

Легенде о „летећем Холанђанину“ пошле су на основу једне природне појаве. Наиме, научници тврде да је „летећи Холанђанин“ уствари фатаморгана, лнк непостојећег брода који се јавља због кривих путања светлосних зракова у густим слојевима ваздуха изнад хладног мора. Приче о „летећем Холанђанину“ послужиле су као сцјне за једну Вагнерову оперу.

WALT DISNEY'S Грицко и ја

Једне ноћи тог бурног лета 1776 пробудио ме је неки глас... неко ме је звао по имену...

И СВЕ ДО ДУБОКО У НОЋ САСТАВЉАО САМ УГОВОР... И НЕ САМ ТЕЖИ КОЛИКО ЋЕ ВЕЛИКУ УЛОГУ ОДИГРАТИ ТАЈ ДОКУМЕНТ У ИСТОРИЈИ МЛАДИХ КОЛОНИЈА...

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

ПУТОПИС

Путопис је књижевни род написан у прозној облику, а циљ му је, као што му и само име каже, описивање извесног путовања. Путник путује по различитим земљама, градовима и селима, креће се по пољима и планинама, плови по мору, путује дању, ноћу, узору, с вечери, по лепом и ружном времену. Пролази кроз свет културни или примитиван, упознаје разне народе, њихове обичаје, уметност и историју, природу земљишта и све друго што је занимљиво у земљи кроз коју путује. Описујући све то у свом путопису, он му даје лик једног мозаика описа који често има велику привлачност.

Ако је путопис писан у чисто научној сврхе, тада имамо научну прозу у којој нема песничких елемената. Али, чеши су путописи с песничким елементима. Особине лепог излагања и занимљивог описивања потребно је да има и научни путопис, али је ипак у њему главни изнети научни или бар, поучни истини: географску, историјску, археолошку, природњачку итд. За израду, пак, оног другог, туристичког путописа, кад се путник креће ради личног задовољства, писцу стоје на располагању сва књижевна средства, па је и начин исказивања мисли сложенији и књижевнији.

Због тога путописе потребно је пре свега да је предмет zgodно изабран. Што је занимљивији крај кроз који се пролази, то је и писцу лакше одговорити дужности књижевника-уметника. Да би о пределу кроз који пролази могао да каже у шта се...

живних облика, јер су у старо доба путовања била тежа, па зато и ређа. Међутим, развојем саобраћајних средстава путовања су постала знатно лакша, па је и књижевност обогаћена описима путовања. Овде ћемо набројати познатије путописце. Из Старог века познат је Херодот. Из новијег времена код Француза је био цењен Теофил Готје због својих дивних описа Цариграда, у Италијана Едмондо де Амичис, који је такође описивао Цариград, у енглеској литератури познат је Вашингтон Ирвинг по својим описима прилика у Америци и Европи, посебно у Шпанији, код Немца Хајнрих Хајне итд. Код нас се као најстарији путопис може сматрати писмо Дубровчанина Николе Димитровића из 16 века, писано из Александрије, а за њим долази „Рибаче“ Петра Хекторовића, такође из 16 века. Занимљиви су путописи Доситеја Обрадовића, Љубомира П. Ненадовића, Вранислава Нушића, Милана Јовановића-Морског, Вебера-Ткалчевића, Милана Шење, Трстенака и других.

Свештоинијарска осцирва

На нашој обали има 445 кула светиља које ноћу осветљавају најопаснија подручја у нашем делу Јадрана и служе за оријентацију бродовима који ноћу плове. Неки светионици аутоматски се пале, а неке, њих педесет, пазе нарочити чувари, који се брину да они у току целе ноћи светле. На њима чувари обично живе с породицом. Некад те куле светиље чувају и по два-три чувара. Неке се налазе и на острвима где ничег другог нема. Поменућемо од њих: Поклиб, Грујица, Плавник, Сестрица, Блитвеница, Муло, Мурвица, Плочица, Олипа, Свети Андрија код Дубровника, Сушан, Палагружа итд.

РАД И ВРЕДНОЋА У НАРОДНИМ ПОСЛОВИЦАМА

Без орача и здрава копача не би било круха ни колача. Веспослица, врајца узглавница. Воље је заваљивати се од труда, него од глади. Време је најскупљи новац. Где нема скопа, нема ни смока. Где нема рада, ту невоља влада. Гладовање, јадовање — нераду су плата. Господарево очи коња гоје. Изгубљено време мучно се наводи. Каква сетва, таква жетва. Ко је рад у старости да отпочине, у младости ваља да се труди. Ко лети пландује, зими гладује. Ко не чини ништа, зло чини. Ко неће кад може, не може кад хоће. Ко рано ради, две среће граби. Лемеж (рало) што већма оре, све је светлији. Леност је највеће бreme. Леност троши душу као рђа гвозђе. Лену тежаку миши семе поједу. Млад делија, стар просјак (тј. ко у младости не ради, у старости проси). Нема очевине без крчевине.

Од Александра Великог до Професора Пикара

Историјски тврде да је човек почео да се интересује за морске дубине врло давно, још чим је научно да плива. Урођена радозналост и потреба за храном утицале су на најстарије наше претке да испитују морско дно. Но, први рониоци напустили су на велике тешкоће. Прва је била у томе што човек не може да остане дуго под водом, јер ће се угушити без ваздуха, а друга у наглој промени притиска кад из дубине излази на површину, услед чега може да дође и до смрти.

Као што је познато, човечиј

теж ове истраживачке експедиције, који приказује спуштање гњурачке направе у море. Та прва направа, начињена још пре 23 столећа, није била ништа друго до примитивно гњурачко звоно какво се и данас употребљава. Звоно је, као што је познато, с доње стране отворено и, кад је у води, испуњено је ваздухом. Под њим се налази гњурач, који удише сабијени ваздух.

Пред крај 17 века Француз Денис Пален и Енглеz Халеј, не знајући један за другог, дошли су на мисао да у звоно доводе ваздух помоћу цеви. Од тога дана у гњурачка зво-

је могло спустити дубље од 163 метра. У меком гњурачком оделу ронилац је трпео због притиска воде на организам, као и због притиска на ионако сабијени ваздух који му се кроз гумену цев убацује са површине. Доста је времена прошло док се није увидело да одело треба направити од тврдог материјала. Тако је у 19 веку израђено прво чврсто гњурачко одело, чији су поједини делови покретљиви, јер су састављени помоћу „зглобова“. На његовом горњем делу налазе се бочне с компримираним ваздухом, а има и телефонски апарат ради одржавања везе с људима на обали или на бродској палуби.

У свом чврстом оделу гњурач се спушта и до 200 метара дубине. Али, како су потребе, нарочито у рату, изискивале спуштање и на већу дубину, начињена је такозвана „одаја за посматрање“ која се спушта и до 250 метара. Из ње гњурач посматра рад на полагању мина и руководи њиме помоћу телефона.

Но, овако лагани пут развитка гњурачке опреме није задовољавао потребе савременог човека. Први који је учинио велики корак напред, и то тек после Другог светског рата, био је познати француски научник професор Пикар. Он је пре двадесетак година извео прави подвиг повешши се балоном у стратосферу, на веома велику висину. Сада, по угледу на тај балон, он је створио направу која ће човека одвести у досад неистпане дубине. Та направа названа је батискаф. По свом изгледу она умиогоме потсећа на подморницу.

Први батискаф професора Пикара, као и они који су доцније начињени, дали су врло добре резултате. Саграђени на нарочитим принципима и од нарочитог материјала, они су смело заронили у море. Највећа дубина коју су досад постигли износи 4.050 метара, али у савршавању батискафа наставља се таквом брзином да се може очекивати да ускоро неће бити дубина у морима и океанима до којих човек неће доспети.

Где у океанима има слатке воде?

Млада на први поглед изгледа невероватно, на неколико места у океанима пронађене су знатне количине слатке воде, која може да служи и за пиле.

Поред источне обале Јужне Америке, у близини шпана реке Амазоне, површински слојеви Атлантског Океана садрже свежу питку воду. Ова необична појава потиче отуда што Амазона шаље сваког секунда у Океан неколико стотина хиљада кубних метара воде. Толико количина слатке воде не може брзо да се помеша с морском, а како је слатка вода лакша она се задржава на површини. Тако се и на 200 миља од јужноамеричке обале још може на површини Океана наћи вода која је добра за пиће.

Свеже воде има и у многим другим морима и океанима. Тако се, на пример, источно од Аустралије налазе многобројни подводни извори свеже воде. Ти извори су толико јаки да вода из њих избија све до површине, тако да је морнари могу захватити кофама. И у близини острва у Јужном Мору могу се на морском дну наћи извори слатке воде. Да би дошли до „изворске“ воде, домороци роне и узимају је са дна, а да им се при повратку на површину не би помешала с морском, они је носе у шупљим тиквама на чијем се уздужном крају налази један мањи отвор.

Према томе, није свуда морска вода слана, јер се често испод њене површине крију извори свеже питке воде.

Пирамида је, како смо у школи учили, геометриско тело са основом која је ограничена правим линијама и са троугластим странама које се састају у шпљак — врх пирамиде. Тај облик имају и старе грађевине у Египту, па су зато назване пирамидама. Оне могу да служе на част својим градитељима, који за њихово подизање нису располагали никаквим техничким средствима. До данас је очувано 38 пирамида. Стари грчки историчар Херодот вели да је око сто хиљада робова пуних двадесет година радило на подизању највеће од њих, Хеопсове, чије су стране у основи дуге 233 метра, а висока је 140 метара. Она је цела саграђена од огромних каменних коцки, од којих је свака тешка по 2.500 килограма. За њену изградњу утрошено

ПИРАМИДЕ

је преко 2.300.000 оваквих коцки, које је требало из далеких каменолома пренети до градилишта и подићи једну на другу. Кад би се измерио сав материјал који је утрошен за градњу Хеопсове пирамиде, онда би добила бројка која означава њену тежину, а то је — 7 милиона тона.

Пирамиде су подизали египатски владари, фараони, не зато што су на тај начин хтели да будућим поколењима оставе текловине своје дивилности, већ из жеље да имају што величанствене гробнице. У томе су се међусобно такмичили, не водећи нимало рачуна о жртвама које ће народ имати да поднесе. Стало им је било једино да оставе спомен о себи и својој слави. И поред свега тога, многи од њих пирамиде нису сачувале име у историји; заборављени су, а њихове огромне грађевине остале су само као доказ њихове таштине. Али, пирамиде су ипак биле од неочењиве користи. Оне су помогле научницима новог века да се упознају с начином живота и цивилизацијом људи онога далеког времена.

Пре но што би била положена у гробницу, тела фараона су мумифицирана, јер се веровало да им се тиме обезбеђује вечни живот. Сматрало се, на име, да ће душа покојникова живети дотле док траје ма и један део његовог тела. Још су стари Вавилоњани мумифицирали своје мртве, али су тек Египћани постали прави мајстори у томе. Мумије су, окићене златним украсима и другим драгоценостима, стављане у ковчеге од чистог злата, који су били толико тешки да их је шест људи једва дизало. Уз велику церемонијал ковчег је пренешен у „Долину краљевских гробова“ и с много других ствари које је покојник волео стављан у његову гробницу.

Све пирамиде у оно доба биле су под надзором управника града, који је стављао печат на сваку гробницу. Но, и поред све предострожности, намамљени баснословним богатством, људи су проваљивали у гробове и односили из њих све што су могли. О томе говори један запис из тога времена, устари изјава оптужених на једној судској расправи. Били су изведени пред суд каменорезан Хапи, златар Ирамон, сељак Амеиах, водоноша Кемвесе и црни роб Ценуфер зато што су у стени направили тунел и продрли до олаје с краљевим и краљичиним саркофагом. У запису се наводи њихова изјава,

која гласи: „Продрли смо унутра и нашли краљицу на одру онакву каква је била жива. Отворили смо ковчег и скинули рухо у коме су они били, а затим златни накит којим је краљева мумија била покривена. Њен замотак био је спона и изнутра позлаћен и посребрен и проткан свим врстама драгог камења. Отргли смо алато које смо нашли на узвишеној мумији овога бога, његове амулете и накит, као и рухо у коме је почивао. Поступили смо исто тако и с краљевском супругом. Све што смо нашли на њој скинули смо на сличан начин. Однели смо све оруђе што смо нашли код њих, као и посуде од злата, сребра и бронзе. Злато што смо нашли на мумијама, амулете, сав накит и рухо поделили смо на осам делова“.

У запису се после тога наводи пресуда, према којој су сви проваљници имали да буду живи зазидани у опљачкану гробницу.

Калиф Осман бен Јусуф, познат као верски фанатик, хтео је почетком 13 века да разори све египатске пирамиде, па је наредио да се најпре поруши најмања. Хиљаде радника разарале су ову пирамиду пуних осам месеци. За то време утрошено је толико новца да је рад морао бити обустављен. Тако је пропала ова калифова замисао.

Енглеz лорд Карневори пронашао је 1922 године код Луксора Тутанкамонову гробницу, која је била недирнута. Идуће године, упросто, Карневори је изненада умро. Том приликом оживела је празновјерница да се мумије старих египатских владара свете онима који су их узнемирили у њиховом вечном сну. Египатска влада је убрзо забранила даља испитивања у Тутанкамоновој гробници. Тек у јануару 1925 године супрузи лорда Карневорна пошло је за руком да добије нову концесију за испитивање гробнице.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

КАКВЕ СУ БИЛЕ КУЋЕ БРВНАРЕ?

Брвнаре су биле куће саграђене од дрвета, а прављене су само у шумским пределима. Кој нас су биле распрострањене у Словенији, Хрватској, Славонији, Босни и Херцеговини, црногорским брдима, у северној Србији и источном Банату.

Најпримитивнији тип брвнаре биле су такозване покретне брвнаре. Оне су биле мале, без темеља и тавана, имале су висок и стрм кров од дасака или шиндре, на коме су били отвори за одвођење дима. Ова брвнара могла се премештати с једног места на друго. Брвнаре су иначе подизане на каменом темељу. Најстарије брвнаре имале су само једно одељење: кућу са огњиштем. Доцније су подизане шире и више брвнаре, у којима је, поред куће са огњиштем, била једна или више соба. Те брвнаре имале су двоја врата која су стајала једна према другој, а мали отвори у зи-

довима служили су као прозори. Уместо тавана, у њима су биле лесе над огњиштем. На тим лесима сучио се кукуруз.

Нестанком шуме у појединим крајевима, ишчезавале су и брвнаре. У нашим алпским крајевима измењени је тип брвнаре под утицајем немачких кућа.

КО ЈЕ БИО БУЦЕФАЛУС?

Буцефалус је грчка реч и значи воловска глава. Иначе, тако се звао најмилији коњ Александра Великог, коме је он, ради успомене, саградио град Буцефала (Букефалос). Да нас је то град Цалалпур у Индији.

ПО ЧЕМУ ЈЕ ДОБИЛА ИМЕ БУРОВА ВОДА?

Бурова вода је безбојна течност која мирисе на сирће, сладуњава и опорна. Употребљава се за облоге код рана, чирева, отока и др. Тако је названа по немачком хирургу Августу Бурову (1809—1874). Бурова вода је раствор алуминијум-ацетата.

ЗЕМЉА ШЕКЕРАМА
СНИИ СИМФОНИЈА
ОД ВОЛТА ДИЗНИЈА

И ДРУГИ ДАН СВАКИ КАНДИДАТ ЗА МУЖА ВЕШТ К'О ВЕВЕРИЦА И ЛАК КАО СРНА, ИМАО ЈЕ ДА СЕ ШТО БРЖЕ УСЛУЖА УЗ БАНДЕРУ ГЛАТКУ ОД ШЕКЕРА ЦРНА.

А ЗАТИМ СУ КУГЛУ БАЦАЛИ ЈУНАЦИ, НАЈБОЉИ ЈЕ ОНАЈ КО НАЈДАЉЕ БАЦИ

Едисон

Кроз дворите, на које се већ спушта прохладни пролећни сутон, одјекивало је у плашено дозивање: „Томе, где си? Јави се, Томе! Где ли се само изгубило то дете?“

Семјуел Едисон, надзорник једне мале стругаре, и његова жена узалудно су тражили свог петогодишњег сина Томаса, који је одмах после дождика неопажено изишао из куће и до увече још се није био вратио. Најзад, кад је ноћ већ увелико била овлада, нашли су га у амбару једног суседа како, потпуно модар од зиме, стрпљиво седи на гнезду пуном пловчињих јаја. Кад га је мајка узела у наручје, стао је да се отима и да виче: „Пустите ме! Хоћу да излежем пловчиће. Ја знам да могу да их излежем!“ Сутрадан, још пре но што се сасвим разданило, побегао је од куће. Опет су га нашли на гнезду.

То је био први експеримент Томаса Алве Едисона. Предузео га је уверен у успех, са оном истом упорношћу с којом је касније у животу приступио својим многобројним опитима.

Томас је имао седам година кад се Семјуел Едисон преселио с породицом из Милана, у држави Охајо, где је малишан био рођен, у Порт Хјурон. Ту је Едисон почео своје школовање, које није дуго трајало. Наиме, два месеца после почетка школске године учитељ је позвао његову мајку и рекао јој: „Јао ми је што вам то морам рећи, али ваш син је најбољи ученик у разреду. Он једноставно не жели да учи.“ „То је немогуће, — одговорила је она. — Том је паметан дечак. Ипак, у школу га више нећу слаати. Сама ћу га подучавати.“

Ни ново школовање није дуго трајало. Чим је малишан

често и ноћи. Међутим, за „лабораторију“ и за нове књиге био је потребан новац. Едисон, коме је „већ“ било дванаест година, знао је да их не може тражити од оца, који је имао да издржава породицу од осам чланова. Дечак је ову тешкоћу сам решио: успео је да од железничке компаније добије дозволу да у локалном возу који је саобраћао између Порт Хју-

роном и Детроита продаје новине, воће и шећерлеме. Предуимљиви и живахни дечак постао је омиљен међу железничарима на прузи од Хјурона до Детроита, тако да су му ускоро дозволили да у један теретни вагон смести своју покретну хемиску лабораторију. Једног дана у Едисоновом вагону пала је на под боца с неким запаљивом течношћу. Зачас је цео вагон био у пламену. То је истовремено био крај његове каријере на прузи Порт Хјурон — Детроит и почетак новог живота, који је био „разнолик“ као живот каквог пустошља, а напоран као живот роба на галији.

Још док је био продавац новина, Едисон је једном приликом спасао од даљења трогодишњег сина неког телеграфисте. Да би му се на неки начин одужио, телеграфиста му је понудио да га научи телеграфији. И не слутећи да ће му то ускоро постати занимање, Едисон је прихватио понуду и ускоро је у слању и примању телеграфских извештаја био вештији од свог учитеља. Његова вештина изненађивала је утолико више што је он био — глув. Наиме, једном је Едисон покушао да ускочи у воз који је већ био пошао и кондуктер, желећи да му помогне, дочепао га је за уши и увукао га у вагон. Едисоновим слушним нервима били су том приликом заувек оштећени. Поруке и извештаје који су стизали путем телеграфа он није могао да чује, али их је ипак хватао брже од осталих јер их је „слушао“ прстима, то јест врховима прстију осећао је треперење телеграфског пријемника.

Али, Едисон није дуго остао телеграфиста. Кад је једног дана — тада је био запослен код железничке компаније Вестерн Јунион у Мемфису — показао директору пројекат апарата помоћу кога би се преко једне жице истовремено могле слаати две поруке у супротним правцима, отказали су му службу.

„Слушај, Едисоне, — рекао му је директор, — свака будала зна да се преко једне жице може слаати само једна порука. Нама је потребан савестан службеник, а не сањалица као што си ти.“

„Не сећам се да ми је о томе икад говорио, — одговорио је овај, — али, ако он постоји, будите сигурни да ће Едисон веома брзо наћи начин да нам се оданде јави.“

„Не сећам се да ми је о томе икад говорио, — одговорио је овај, — али, ако он постоји, будите сигурни да ће Едисон веома брзо наћи начин да нам се оданде јави.“

Неколико година касније Едисон је доказао да је био у праву. Он је пронашао не само дуплекс-метод, помоћу кога се истовремено преко једне жице могу у супротним правцима слаати две поруке, већ и дуплекс — слање две поруке у истом правцу. Семјуел Морзе је, бесумње, творац телеграфије. Али, Едисон је унео толико корисних новина у његов проналазак да би и сам Морзе једва препознао своје дело. Исти је случај и с телефоном, проналаском Александра Бела.

Но, много значајнији од ових радова су Едисоновим само стални проналази: фонограф, из кога се касније развио грамофон, електрична сијалица и

кинематограф. Проналазак фонографа донео му је прве лороворике и о њему се почело причати као о „чаробњаку из Менло Парка“. Наиме, у Менло Парку, недалеко од Њујорка, Едисон је био саградио себи лабораторију и стан, где је живео са својом породицом.

„Никад ниједан човек није напорније радио да би постао чаробњак“, рекао је једном касније његов син Чарлс. А сам Едисон, кад су га једном запитали у чему се састоји тајна његовог успеха, одговорио је да би његов успех изражен у процентима изгледао овако: два процента инспирације, а деведесет и осам процената зноја. И заиста, заокупљен каквим новим проблемом Едисон је заборављао све остало. Био је у стању да ради пет дана и пет ноћи а да за то време спава само по петнаест минута у двадесет и четири часа.

Три године радио је Едисон на проналазку електричне сијалице и 4 септембра 1882 године први пут је електрична светлост разблала таму њујоршких улица и домова.

Проналазак се ређао за проналаском. Дечја играчка „точак живота“ — један покретни круг на коме је било нацртано неколико слика које су се приликом окретања сливале у једну и давале утисак као да се крећу — дала је Едисону идеју за кинематограф.

Тако је све до последњих дана Едисон неуморно радио. А резултат тога рада је 1097 проналазака пријављених америчком уреду за патенте.

У ноћи 19 октобра 1931 године у читавој Америци погасиле су се све електричне светлости. Тиме је Америка одала пошту проналазачу електричне сијалице, који је дан раније преминуо у осамдесет и четвртој години.

На његовом погребу неки репортер запитало је једног од његових сарадника да ли је Едисон веровао у загробни живот.

„Не сећам се да ми је о томе икад говорио, — одговорио је овај, — али, ако он постоји, будите сигурни да ће Едисон веома брзо наћи начин да нам се оданде јави.“

СТРАНЕ РЕЧИ у нашем језику

Као и у језицима других народа, и у нашем има пуно страних речи. Оне су у нашу средину продирале на разне начине. Пре свега непосредним додиром с другим народима, или пак поз њиховим културним утицајем. Код нас су грчке, турске, арапске, персијске и мађарске речи углавном резултат непосредног додира, а латинске и француске културног утицаја тих народа. За грчке, немачке и италијанске речи можемо рећи да су уношене једнаком мером и на један и на други начин. Грчке и турске речи примили смо у старо доба, а француске и немачке касније. Арапске и персијске речи ушле су у наш језик углавном посредством Турака.

Природно је да је број турских речи већи у оним крајевима у којима је турски утицај дуже трајао, а то су Србија, Македонија и Босна; све је слабији идући на север, да би у Словенији готово ишчезао. Међутим, проценат немачких и мађарских речи већи је у северним крајевима наше земље, а италијанских у Далмацији.

За велики број страних речи знамо одакле потичу, али за добар део то не знамо, па многи чак мисле да то и нису речи из туђега језика. Даћемо вам овде близу стотину страних речи које су се код нас одомалиле. Оне потичу из девет разних језика. За већину њих вероватно нисте знали да су стране, а да поготову нисте знали из којег језика су нам дошле.

Турске речи: алка, алат (црвенкаст коњ), бакар, барабар, башта, бунар, буца, бургија, дорат, долап, фон, ђубре, виво, ексер, кичма, калкац (зид), калфа, левента, мајмун, памук, палуце, пекмец, пиринач, пешкир, патлиџан, самар, сарма, њилибар, њилим, њорав, њошак, њата, чарка, чекић, чакшире, чаршав, чарапа, челик, фитиљ.

Арапске речи: алат (справа за рад), апс, алкохол, бакалница, зејтин, зорт, магаза, маказе, мусака, сарач, шатор, шамнија.

Грчке речи: буклија, друм, калдрма (дословно: леп пут), каранфил, пасуљ, патос.

Персијске речи: амбар, бар (барем), буф, киван, чобанин, чорба, чаршија, чирак, шира.

Мађарске речи: алас, варош, битанга, њињува, палачинка, шор (улица), шамар.

Немачке речи: лумпова-ти, роштиљ, штап, шанац, шоља.

Италијанске речи: боша, канап, качкавал, ризик, цокула.

Француске речи: панталоне, леја (од „алеја“), фијакер.

Латинске речи: бања, бетон (од речи „битумен“), орман, уље, сапун, шпела.

Признајте да никад не бисте ни помислили да су, на пример, речи: мајмун, ђубре и пекмец турски изрази, да су орман и шпелесте латинског порекла, а да а поготову нисте знали из којег језика су нам дошле.

ИГРЕ НАЈСТАРИЈА ЗАБАВА

Игре су једна од најстаријих и најразвијенијих забава помоћу којих су људи налазили израза својим расположењима. Облик игара није свуда једнак; има их разноврсних, што зависи од многих чинилаца.

Познато је да су стари народи јако ценили игре. Тако су стари Грци настојали да играју култивираним телом. Прича се да су Атињани искористићивали добре играче у разне сврхе. Тако су једном послали неког Аристовена, професионалног играча, као посланика на двор Филипа Македонског, јер је Филип био ожењен неком Ларисејом, професионалном играчицом, па су Атињани

тиму хтели да створе што боље дипломатске односе.

У Средњем веку, због прилике цркве, није се тако много играло, а неке папе бациле су анатему на игру и играче. Појавом Ренесансе обнављају се игре, јер је Ренесанса желела да обнови све што је могле из античких времена. У Средњем веку почеле су да се развијају и народне игре. Из тих првих времена познате су гавота и менует код Француза, валцер код Немаца, полка код Чеха, тарантела код Италијана, болеро, сарабанда, сегедиња, фанданго код Шпанаца итд. Познато је да су игре и код нас у Средњем веку биле развијене, а данас их има веома много под разним именима.

Поред народних, постоје и уметничке игре, које су почеле балетом. Балет је његован нарочито на француским и италијанским дворovima. Прича се да је први балет изведен 1489 године на двору миланског војводе Галеаса Сфорције. Тај први балет имао је за мотив легенду о Аргонаутима. Али, балет је уметнички облик добио тек у Француској за време Ришеља (1586—1642). Жорж Новер (1727—1810) створио је од балета самосталну уметност. Балет се и даље развија, док коначно није препорођен у овом веку под утицајем Ане Павлове и Њинјинског.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

АТОМСКА ЕЛЕКТРИЧНА БАТЕРИЈА

Недавно је остварен још један сан научника нашег столећа: атомска енергија претворена је у електричну струју! Све доскора ослобађање нуклеарне енергије стварало је велику топлоту, која, углавном, ничему није користила. Штавише, потребне су биле огромне количине воде да би се ова топлота отстранила. У САД читаве реке отичу носећи загрејану воду, која се уздуло просипа. Енглези су били први који су се користили „атомским“ загревањем. У фабрикама града Харвела они су овако добијену топлоту воду спровели по кућама и радионицама, чиме су постигли прилично уштеде. Нешто доцније Американци су искористили атомско загревање као покретачку енергију код подморнице „Наутилус“. Најзад, у САД постигнут је још један успех: створен је атомски извор електричне струје, који је у суштини исто што и електрична

центра, само што је атомска „центра“ несравњиво једноставнија. Ова атомска електрична батерија сасвим је мала, као каква играчка, а моћи ће да светли двадесет година.

ДА ЗНА И САМ БИ СЕ СМЕЈАО

Мегависос, сатрап и намесник Персије, посети Апелеса, славног грчког сликара из времена Александра Великог. Дошао је у радионицу баш кад је Апелес сликао.

Наоружани војници Мегависосови блистали су у злату. Апелесови ученици посматрали су намесника с дивљењем, али кад он поче говорити о сликарству они стадоше да се смеју.

КАКВИ СУ ЗЛОЉУДНИ ЉУДИ

Да змија окуси од њега отровала би се. Да му ко длаку од бркова попије, отровао би се.

ЛОВ НА КРОКОДИЛЕ

Бријан Дампстер, син једног баштована из околине града Дирбана, у Јужној Африци, постао је први професионални и прослављени ловац на крокодиле. Он је знао колико се скупо плаћају крокодилске коже, а живео је у граду удаљеном свега око 100 километара од реке Замбези, која је била препуна крокодила. Кад му је било 20 година, он је припут пошао у лов на те опасне гмизавце.

Поневиш најнужнију опрему: шатор, мали моторни чамцац, један карабин и храну за више дана, он и два урођеника кренули су према дивљим обалама реке Замбези. Већ издалека могли су да посматрају кривудавај ток велике реке која се пробijaла кроз бујну вегетацију. На обали су се видела дугачка тела зеленкасте и мркошрвене боје како у групама од пет или шест непомично леже на сунцу.

Пошто су се добро одморили, Дампстер и његови људи пошли су већ сутрадан у лов. Изабрали су једну групу од десет великих крокодила и, низ ветар, лагано кренули према њима, кријући се по неравном терену. Једва су им били пришли на 200 метара, кад изненадно, као по команди, свих десет крокодила скочише у воду. Тог и следећих неколико дана они су узалудно покушавали да приђу крокодилима ближе од 200 метара. Сваки пут су се ти огромни гуштери муњевитом брзином бацали у воду. С те удаљености било је немогућно гађати, јер, да би се убио крокодил, треба га погодити у главу, мало изнад ока.

Једног дана, кад је опет био на 200 метара од групе крокодила, млади ловац погледа кроз доглед и тада снази ко чува стражу крокодилима и ко их опомиње кад им опасност прети. Биле су то птице — једна врста афричке звиждовке — које су непрестано летеле и скакутале око животиња. Оне и крокодили уствари су нераздуљни. Биле су њихови авиони-извиђачи, који су им указивали на непријатеља чим би однекуд наишао. Блискост птица и крокодила била је невероватна: оне су без страха улазиле и излазиле из огромних разјапљених чељустима тих немани, где су кључале преостале комадиће меса који су се задржавали између огромних зуба.

Следећих дана, Дампстеров екипа јасно је установила да сваки крокодил има у служби један пар звиждовки, које му, у накнаду за храну, чисте зубе и чувају стражу. Требало је, дакле, преварити звиждовке да би се дошло до њихових господара. Они су то и покушали једног дана на тај начин што су извршили напад с воде, у чамцу потпуно покривеном грањем да би био што мање упадљив. Покушај није успео. Птице су на време откриле њихове намере и опоменуле крокодиле.

Управо када се, разочаран неуспехом, спремао за повратак, младом ловцу пада је на памет мисао како би могао доскочити крокодилима. Шетајући по месечини дуж обале Замбезија и посматрајући крокодиле како немарно плове по води, одлучио је да покуша лов ноћу, кад птице нису на стражи. План је убрзо био готов и он је са

своја два пратиоца пошао да још једном окуша срећу. Да би му руке биле слободне, везао је електричну лампу себи на чело.

Кад су на неких сто метара отстојања опазили прву животињу, журнули су на њу лунном брзином. Пошто су још сасвим приближили, ловац упали лампу на чело. Крокодил је био пред њима, као хипнотисан и збуњен у сиону светлости. Из непосредне близине Дампстер је гађао

чито добро познавао она места на реци где је крокодила било највише. Поново су пошли уз Замбези и убрзо се нашли на неком речном Језеру које је било дугачко и широко по један километар. Призор је био страхан: језеро је изгледало као каква синозелена, кужна баруштина, пуна опуститих тела највећих и најнаказнијих крокодила. Птице су летеле над својим страшним господарима, или спокојно стајале на њима. Ни овде се, дакле, није могло ловити дању. Сачекали су да падне ноћ. Ако је дању призор био страхан, ноћу је био још много гори. При слабој месечевјој светлости ловци су свуда око себе, у недоглед, видели гомиле дугачких љускавих тела која су вирила из прљаве воде, док су стотине очију светлцуале црвеном светлошћу.

Употребили су исту тактику: јуриш чамцем на животињу, с лампом на челу, а пуцало се из непосредне близине. Али, крокодила је било толико да су сваког тренутка могли да преврну чамцац и гурну ловце у сигурну смрт. Те вечери су за непуну два часа уловили 24 крокодила од четири до шест метара дужине.

Сутрадан, после изванредног лова који би се тешко могао поновити, млади ловац посматрао је како шест хипопотама излазе на површину. Тада му је пало на памет да би хипопотами могли да послуже као мамац за лов на крокодиле. Брзо је са својим људима сео у чамцац и пошао према тим огромним животињама. Кад им се приближио, један мужјак одвојно се од групе и дао у потеру за чамцем. Једним хицем Дампстера га је на месту убио. Мртво пиновско тело расекли су на три комада и поставили на обалу као мамац за крокодиле.

Када је пала ноћ, ловац се с карабином у руци сакрио у шипраже поред једног мамца. Убрзо је имао шта да види: око двадесет крокодила стајало је у реду пред месом хипопотама. Владала је готово војничка дисциплина... Чим би се један крокодил заситио, уступао би место оном иза себе, док су остали и даље стрпљиво чекали. Кад је ловац први пут опалио и убио једну животињу, остале су брзо поскакале у воду, али су се ускоро поново вратиле, јер их је свеже месо мамило. Поново су се сврстале у ред. То се поновило петнаест пута... Најзад је млади Дампстер открио како треба ловити крокодиле!

Пошто је шест месеци провео на реци Замбези, Бријан Дампстер вратио се у Дирбан носећи 300 крокодилских кожа — читаво богатство. После тога није се више дуго задржавао у граду. Сталио се враћао на реку Замбези и постао први професионални ловац на крокодиле.

На обали, Дампстер је закључио да крокодиле дању чувају птице, а ноћу хипопотами. Али, он је био упоран. У Ливингстону је купио нову опрему и узео у службу једног урођеника који је наро-

једна животиња још једном журну према чамцу не дајући им времена да се приберу. Овог пута сва тројица пала су у воду, док је хипопотам ломно чамцац. С тешком муком спасла су се двојица. Једног урођеника нису више нашли.

Пре двадесет година два перуанска официра одржала су у Лими двојбој топовима. Топови су били постављени на растојању од 800 метара. Било је уговорено да сваки дуелант има право да испали само један метак. Двојбој је прошао без жртава, јер ниједан од њих није успео да погоди свог противника.

Четири литра пива пио је свакога дана Пол Парнер из Јоркшира, у Енглеској, и то пуне 64 године.

„Једнооки“ песник Роберт Браунинг (1818—1889) био је кратковид на лево, а далековид на десно око. Он није носио наочари, већ је док је читао жмурио на једно, а за време шетње на друго око.

Кеће у облику чамца За време једне поплаве 1353 године река Нигер из лила се из свог копита и порушила све зграде у насељу племена Сорихај, које живи у Француској Западној Африци. Урођеници су остали без крова над

„Обријани“ споменик У Хастингсу, у Енглеској, био је пре Првог светског рата постављен споменик Вилхелму Освајачу. На том споменику Вилхелм Освајач био је представљен као средњовековни ратник с густом брадом. Међутим, пре две деценије Енглеско историјско друштво утврдило је да Вилхелм Освајач уопште није носио браду. Због тога је један уметник длетом и чекићем „обријао“ камену браду Вилхелма Освајача.

„Хотел де Сили“, једна од знаменитости Париза, био је изгубљен на картама још пре но што је сазидан. Познати француски финансијер Туар одиграо је с француским чуварем државне благајне Жаном Абером једну партију карата о којој се касније причало по читавој Француској. Наиме, Абер је као залог у игри означио своју жену, а Туар је обећао да ће, ако изгуби, сазидати своје противнику једну палату. Туар је изгубио игру и, држећи се свог обећања, одмах је почео да зида палату, коју је 1624 године предао добитнику.

„Обријани“ споменик У Хастингсу, у Енглеској, био је пре Првог светског рата постављен споменик Вилхелму Освајачу. На том споменику Вилхелм Освајач био је представљен као средњовековни ратник с густом брадом. Међутим, пре две деценије Енглеско историјско друштво утврдило је да Вилхелм Освајач уопште није носио браду. Због тога је један уметник длетом и чекићем „обријао“ камену браду Вилхелма Освајача.

главом и да би, док не сазидају нове кеће, ипак имали какав заклон, извукли су своје чамце на суво, изврнули их и испод

ВЕРОВАТИ

ДВОБОЈ ТОПОВИМА

Пре двадесет година два перуанска официра одржала су у Лими двојбој топовима. Топови су били постављени на растојању од 800 метара. Било је уговорено да сваки дуелант има право да испали само један метак. Двојбој је прошао без жртава, јер ниједан од њих није успео да погоди свог противника.

РЕКОРДЕР У ПИЈЕЊУ ПИВА

Четири литра пива пио је свакога дана Пол Парнер из Јоркшира, у Енглеској, и то пуне 64 године.

„ЈЕДНООКИ“ ПЕСНИК

„Хотел де Сили“, једна од знаменитости Париза, био је изгубљен на картама још пре но што је сазидан. Познати француски финансијер Туар одиграо је с француским чуварем државне благајне Жаном Абером једну партију карата о којој се касније причало по читавој Француској. Наиме, Абер је као залог у игри означио своју жену, а Туар је обећао да ће, ако изгуби, сазидати своје противнику једну палату. Туар је изгубио игру и, држећи се свог обећања, одмах је почео да зида палату, коју је 1624 године предао добитнику.

КЕЋЕ У ОБЛИКУ ЧАМЦА

„Обријани“ споменик У Хастингсу, у Енглеској, био је пре Првог светског рата постављен споменик Вилхелму Освајачу. На том споменику Вилхелм Освајач био је представљен као средњовековни ратник с густом брадом. Међутим, пре две деценије Енглеско историјско друштво утврдило је да Вилхелм Освајач уопште није носио браду. Због тога је један уметник длетом и чекићем „обријао“ камену браду Вилхелма Освајача.

главом и да би, док не сазидају нове кеће, ипак имали какав заклон, извукли су своје чамце на суво, изврнули их и испод

ИЗГУБЉЕН ПРЕ НО ШТО ЈЕ САЗИДАН

„Хотел де Сили“, једна од знаменитости Париза, био је изгубљен на картама још пре но што је сазидан. Познати француски финансијер Туар одиграо је с француским чуварем државне благајне Жаном Абером једну партију карата о којој се касније причало по читавој Француској. Наиме, Абер је као залог у игри означио своју жену, а Туар је обећао да ће, ако изгуби, сазидати своје противнику једну палату. Туар је изгубио игру и, држећи се свог обећања, одмах је почео да зида палату, коју је 1624 године предао добитнику.

„ОБРИЈАНИ“ СПОМЕНИК

„Обријани“ споменик У Хастингсу, у Енглеској, био је пре Првог светског рата постављен споменик Вилхелму Освајачу. На том споменику Вилхелм Освајач био је представљен као средњовековни ратник с густом брадом. Међутим, пре две деценије Енглеско историјско друштво утврдило је да Вилхелм Освајач уопште није носио браду. Због тога је један уметник длетом и чекићем „обријао“ камену браду Вилхелма Освајача.

КРОЗ ИСТОРИЈУ АТОМА

„АКО БИ СЕ МАТЕРИЈА МОГЛА РАЗОРТИ, ДОБИЛИ БИМО УМЕСТО НЕЈЕ ЕНЕРГИЈУ... КАКВЕ ГЛУПОСТИ ПИШЕ ТАЈ АЈНШТАЈН!“

„ЗАШТО ГЛУПОСТИ? ЗАР СЕ ТО ИСТО НЕ ДОГАЂА КАД ЗАПАДАМ ШИБИЦУ?“

„СВАКАКО НЕ! ТО ЈЕ САМО ХЕМИСКА РЕАКЦИЈА. ПРЕМА АЈНШТАЈНОВОЈ ФОРМУЛИ... ЕНЕРГИЈА ЈЕ РАВНА МАСА ПУТА БРЗИНА СВЕТОСТИ НА КВАДРАТ...“

„...И ПОТПУНО РАЗАРАЊЕ АТОМА САМО ОВОГ ПАЛИМУЛИ... ЕНЕРГИЈА ДРВЦА ДАЛО БИ ЕНЕРГИЈУ КОЈА БИ ОТОПИЛА САВ СНЕГ У ШВАЈЦАРСКОЈ“

„А УДАНСКОЈ, КАД ЈЕ ЛИЗА МАЈТНЕР ЧУЛА ОТИМ ОПИТИМА... НИКАКВО ЧУДО ШТО ЈЕ ДР МАЈТНЕР ТАКО УЗБУЂЕНА. ОНА, МОЖДА, МИСЛИ ДА ЈЕ УРАНИЈУМ РАЗБИЈЕН НА ДВА ДЕЛА!“

НЕОБИЧНА САСРЈАНА

Једног топлог мајског јутра 1952 године кроз град Шлос Готторп у Шлезвиг-Холштајну пролазила је необична погребна поворка. У мртвачким колима налазио се леш четрнаестогодишње девојчице која је умрла пре — 2.000 година! За колима, наравно, није ишла родбина, јер је и она давно поумирала. Но, то не значи да није било света. Радознала гоми- ла грађана тискала се за колима, а још више их је стајало на плочницима с обе стране улице. На челу поворке корачао је конзерватор градског музеја. Он је, супротно обичају, био веома расположен. А и мао је и зашто, јер ће музејска збирка мумија добити још један занимљив примерак. Све у свему, такав спровод у Шлезвиг-Холштајну још нико живи дотле није био видео.

У близини Шлос Готторпа, недалеко од данске границе, налази се једно тресетиште. Из њега су и досад вађени лешевци давно умрлих људи, који су претстављали драгоцен извор нових сазнања за историчаре. Но, за науку није важно једино то да је откривено тело човека који је живео пре хиљаду или две хиљаде година, већ и да ли је оно довољно очувано да омогући подробије испитивање. Тресетиште у Шлезвиг-Холштајну, захваљујући својим нарочитим својствима, дало је досад више драгоцених примерака који се не би одржали у другим условима. Али, откриће из 1952 године значајније је од свих досадашњих.

Када је пала ноћ, ловац се с карабином у руци сакрио у шипраже поред једног мамца. Убрзо је имао шта да види: око двадесет крокодила стајало је у реду пред месом хипопотама. Владала је готово војничка дисциплина... Чим би се један крокодил заситио, уступао би место оном иза себе, док су остали и даље стрпљиво чекали. Кад је ловац први пут опалио и убио једну животињу, остале су брзо поскакале у воду, али су се ускоро поново вратиле, јер их је свеже месо мамило. Поново су се сврстале у ред. То се поновило петнаест пута... Најзад је млади Дампстер открио како треба ловити крокодиле!

Пошто је шест месеци провео на реци Замбези, Бријан Дампстер вратио се у Дирбан носећи 300 крокодилских кожа — читаво богатство. После тога није се више дуго задржавао у граду. Сталио се враћао на реку Замбези и постао први професионални ловац на крокодиле.

НЕОБИЧНА САСРЈАНА

Једног топлог мајског јутра 1952 године кроз град Шлос Готторп у Шлезвиг-Холштајну пролазила је необична погребна поворка. У мртвачким колима налазио се леш четрнаестогодишње девојчице која је умрла пре — 2.000 година! За колима, наравно, није ишла родбина, јер је и она давно поумирала. Но, то не значи да није било света. Радознала гоми- ла грађана тискала се за колима, а још више их је стајало на плочницима с обе стране улице. На челу поворке корачао је конзерватор градског музеја. Он је, супротно обичају, био веома расположен. А и мао је и зашто, јер ће музејска збирка мумија добити још један занимљив примерак. Све у свему, такав спровод у Шлезвиг-Холштајну још нико живи дотле није био видео.

У близини Шлос Готторпа, недалеко од данске границе, налази се једно тресетиште. Из њега су и досад вађени лешевци давно умрлих људи, који су претстављали драгоцен извор нових сазнања за историчаре. Но, за науку није важно једино то да је откривено тело човека који је живео пре хиљаду или две хиљаде година, већ и да ли је оно довољно очувано да омогући подробије испитивање. Тресетиште у Шлезвиг-Холштајну, захваљујући својим нарочитим својствима, дало је досад више драгоцених примерака који се не би одржали у другим условима. Али, откриће из 1952 године значајније је од свих досадашњих.

Када је пала ноћ, ловац се с карабином у руци сакрио у шипраже поред једног мамца. Убрзо је имао шта да види: око двадесет крокодила стајало је у реду пред месом хипопотама. Владала је готово војничка дисциплина... Чим би се један крокодил заситио, уступао би место оном иза себе, док су остали и даље стрпљиво чекали. Кад је ловац први пут опалио и убио једну животињу, остале су брзо поскакале у воду, али су се ускоро поново вратиле, јер их је свеже месо мамило. Поново су се сврстале у ред. То се поновило петнаест пута... Најзад је млади Дампстер открио како треба ловити крокодиле!

Пошто је шест месеци провео на реци Замбези, Бријан Дампстер вратио се у Дирбан носећи 300 крокодилских кожа — читаво богатство. После тога није се више дуго задржавао у граду. Сталио се враћао на реку Замбези и постао први професионални ловац на крокодиле.

толико већу вредност што се у много случајева налази на прилично очувану одећу. Но, незгода је у томе што ова ископавања не врше стручњаци, у научне сврхе, већ разни предузимачи који ваде тресет у циљу трговине. Радници, својом непажњом, често уништавају занимљиве реткости, или их предају у таквом стању да научи више нису ни од какве користи.

Деветнаестог маја 1952 није се тако догодило. Копајући, радници су нашли на један добро очуван људски леш. Одмах је обавештен најближи музеј и стручњаци су дошли да наставе рад.

За овакве посмртне остатке некадашњих људи није заинтересована само једна наука. Зато је неопходно да они задрже баш онакав положај каква су имали у земљи. Однос између руку, ногу и главе, положај одеће, предмети на мумији или у њеној близини, отстојање између тих предмета — све се то подробије проучава и на основу добијених резултата доносе се закључци.

Испитујући наслаге тресета, научници су утврдили да се особа нађена 19 маја удавила на том месту пре 2.000 година, док се ту још простирала мочвара. По облику главе утврђено је да је она припадала нордидској раси, а према степену окоштавања закључено је да је девојчици било четрнаест година. Вунена хаљина нађена на њој била је делимично добро очувана, што ће бити од велике користи за науку. Захваљујући овом проналаску, она је учинила један корак даље на путу бољег упознавања састава организма, степена цивилизације и обичаја далеких предака данашњих становника овог дела Европе.

ЧИЈИ ЈЕ ОВО ЖИВОТНОСТ?

Овде ћемо вам дати живототис једног нашег старог приповедача.

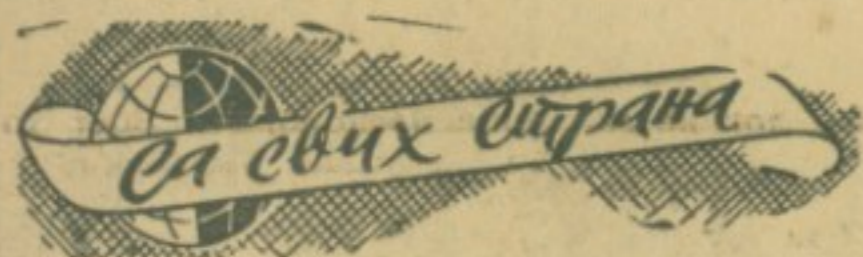
Он се родио 1852 године у Шибенику. Учитељску школу свршио је у Задру, а затим је учитељствовао неколико година по српским селима у северној Далмацији, Учествовао је у два устанка: у херцеговачком 1875 и бокелском 1881 године. После бокелског устанка склонио се у Црну Гору, где је био наставник у гимназији, а после надзорник основних школа. Године 1887 прешао је у Србију, где је, с малим прекидима, остао до смрти као наставник у средњим школама и радећи друге послове. Али увек се, поред тога, бавио књижевношћу. Умро је у Београду 1908 године.

Ако се нисте сетили о коме је реч, читајте даље.

Сам се упутно у књижевност. Знао је италијански и француски. Ревносно је пратио многе појаве у књижевности писаној на та два језика. Његови књижевни покушаји почињу од 1873 године. Написао је велик број приповедака. Многе су скупљене и објављене у збиркама. Тако су изишле збирке: „Из Црне Горе и Приморја“, „Из приморског живота“, „Из београдског живота“, „Са Јадрана“, „Из разнијех крајева“, „С мора и планине“ итд. Он је написао и две драме: „Завјет“ и „На слави“, два романа: „Ускок“ и „Бакоча фра-Брне“, затим аутобиографије „Биљешке једног писца“, неколико путописа из Француске, Алжира, Леванта и са Северног Мора; преводио је Молијера, Золу и Мопасана. Он претставља у српској књижевности модерни европски реализам, позитиван, доследан и нелиричан. Он је имао оштро посматрачко око, стил му је књижеван, без фразе — класичан у добром смислу речи. Његов роман „Бакоча фра-Брне“ спада у најбоље српске романе.

Ако се ни сад нисте сетили о коме је реч, дајемо вам одговор.

(Слика Матавља)

ПУПАВКА

У црногоричким шумама Горског Котара расте у лето и у јесен гљива коју тамо називају белом пупавком (Amanita phalloides Bull). Она се развија међу својим сродницима. За многе животиње није опасна, али је за човека веома јак отров. Нема нарочит мирис и укус, па је људи често браќају с другим гљивама и беру кад и оне које су им познате као добре за јело. Пупавка је висока 10 до 15 сантиметара. Има бео струп, који је на дну задебљао, а на врху бео шеширић. По том задебљању при корену пупавке се највише и разликују од других печурака. Од њих се разликују и по томе што им је боја готово стално бела, док многе друге гљиве мењају боју.

УМЕСТО МАЈКЕ...

Грегорац је мала риба која припада групи кошљориба. Она је сродна смућу и зргечу. Има три јаке бодље на леђном перају, а цело тело покривено јој је коштаном плочама. Постоји више врста грегораца. Неке живе у мору, где мужјаци граде гнездо од коренчића и водених биљака. Гнездо је велико као лешник. У њ полаже јаја више женки. Мужјак брижљиво чува јаја и младе кад се излегу. Слатководни грегорац живи код нас у водама дунавског слива и у неким рекама у Далмацији.

ЈАРЕБИЦЕ НИСУ ШТЕТНЕ ЗА УСЕВЕ

Често се приликом убијања разних птица штеточина уништавају и јаребице, јер се сматра да и оне наносе штету усевима. Међутим, стручњаци су, прегледајући желудац јаребице, установили да главну храну јаребице сачињавају: глисте, пужеви, гусенице, као и семке некоришних пољских трава. Ако јаребице и поједу неко зрно, то је обично оно које се нађе на тлу. Јака јаребица не наваљују на усправно зрело класје.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ЗАШТО СЕ МУЗИЧКА ШКОЛА НАЗИВА КОНЗЕРВАТОРИЈУМ?

У раније доба конзерваторијуми су били установе где су примана и васпитавана деца која су била музички обдарена. Прва таква школа основана је у Напуљу 1537 године. Доцније су по томе све школе у којима су деца учили музику назване конзерваторијумима.

МАЛИ АУТОМОБИЛИ И У АМЕРИЦИ

И у Америци је почела продаја малих аутомобила с мотором од четири цилиндра и 42 коњске снаге јачине. Они могу да развију брзину од 128 километара на час. Кола имају напред два удобна седишта, а у задњем делу могу се понети ствари. Ови аутомобили израђују су у Енглеској, где је њихова производња јединица него у САД. Рачуна се да ће кола имати добру пробу у Америци, јер су врло погодна за мање породице.

НАОЧАРИ ЗА ПЛАСТИЧНИ ФИЛМ

Наочари које се употребљавају за гледање пластичног филма направљене су од целулоида. Лево „стакло“ је зелено, а десно црвено. Ове наочаре потребне су за гледање пластичног филма да би се добио утисак беле и црне боје, пошто је сам филм обојен црвено-зеленом бојом. На основу принципа сливања боја које се допуњују, омогућава се ефекат пластике, тако да гледалац посматрајући слику и догађаје на њој види све у три димензије.

ШТА ЈЕ ПРЕ ОЗНАЧАВАЛА РЕЧ ХОТЕЛ?

Реч хотел долази од латинске речи хоспитале, а ова је, опет, постала од речи хоспес, што значи домаћин, угостио. Хоспиталима су некад на зване раскошне палате француских племића. Доцније су се овим именом називале и зграде у којима су била надле-

штва, док се најзад тим именом нису почеле називати зграде у којима су путници поред хране могли да добију и преноћиште.

НОВ НАЧИН ПРОДАЈЕ АУТОМОБИЛА

Фабрике аутомобила у САД довијају се на све могуће начине не би ли продале што више својих производа. Недавно је једна од њих уведла нов начин продаје. Наиме, на разним местима у граду постављене су нарочите табле. Притиском на одговарајућу дугмад, купац може добити све податке о колима која жели да купи: цену, услове плаћања, техничке податке итд. На самој табли може се попуњити и поруџбина и аутомобил ће за кратко време бити упућен купцу.

ПЛАСТИЧНА МАТЕРИЈА — МАТЕРИЈА БУДУЊНОСТИ

Стручњаци сматрају да ће пластичне материје постепено потиснути из употребе дрво, а понеде чак и челик. Док су се 1940 године пластичне материје употребљавале за израду само неколико предмета, данас се не може ни набројати чему оне све служе. По мишљењу стручњака, 1960 године њихова употреба биће дванаест већа него што је данас. Од њих ће се израђивати столице, столови, ормани и други делови намештаја, као и многобројни предмети за домаћинство. Ни најбујнија машта, како они кажу, не би могла предвидети све облике употребе, пластичних материја у будућности.

ПОКУШАЈИ ЛЕЧЕЊА АСТМЕ ХЛАЂЕЊЕМ

Још 1950 године италијански лекар др Орнио препоручивао је као лек против астме нагло хлађење спољашњег уха. Два америчка лекара, на основу овога, једноставно су бацили од астме стављали у спољни канал ушију вату натопљену етром, која је ту стајала пет до седам минута. Они тврде да су у случају бронхитиса астме постигли добре резултате, док су код срчане астме резултати били слабији. Испитивања су у току.

ПУТОВАЊЕ НА КРЕДИТ

Нека америчка предузећа за ваздушни саобраћај увела су једну олакшицу за дужа, нарочито прекокеанска, путовања. Поред тога што је цена карата нешто снижена, оне се могу добити код свих њихових агенција и на двадесетомесечну отплату. Верује се да ће се на овај начин знатно повећати број путника.

КО ЈЕ ПРОНАШАО ШЕЋЕР У ШЕЋЕРНОЈ РЕПИ?

Шећер у шећерној репи пронашао је Немац Марграф године 1747. Требао је да прође пуних педесет година док је подигнута прва фабрика шећера. Њу је основао Немац Ахард 1801 године у Горњој Шлеској. Шећерна репа садржи око 14 до 20 одсто шећера. У почетку су се добијала свега два до три процента, године 1840 из исте количине добијало се око пет процената. Доцније, усавршавањем механизације, проценат добијања шећера стално се повећавао.

ЉУДИ СУ ПУШИЛИ И КАД НИСУ ЗНАЛИ ЗА ДУВАН

Некад се сматрало да је дуван растао и на европском тлу, то јест пре него што је пренет из Америке. То се мислило на основу тога што су у неким европским преисториским налазиштима нађене луле. Али, ти људи нису пушили онај прави дуван, него разне траве, као код нас бунуку, а у Азији индиску конопљу итд. Заправо, биљка правог дувана је пореклом из Америке.

ЛЕК ПРОТИВ ВИСОКОГ КРВНОГ ПРИТСКА

Једно фармацеутско предузеће пустило је у продају нов лек против високог крвног притиска. Лек се добија из једне тропске биљке, а има и ту добру страну што делује и на смирење болесника. Зове се резерпин и већ се употребљава у Западној Немачкој и Швајцарској.

...као и ваздух, и сунчана светлост врши притисак на земљу. Тај притисак износи 0,7 милиграма на један квадратни метар земљине површине. Укупан притисак светлости на земљу износи 300 милиона килограма.

...слепи миш је једини сисар који лети.

...камила, коју често називају пустињском лађом, никако не подноси воду. Кад гоничи хоће да је о-

...први роман у наставцима појавио се у једном париском листу 16 јуна 1836 године.

...према једној статистици у свету се сваког дана потроши око 4 милијарде шибница. При томе из-

...у почетку су Римљани под Африком подразумевали само област у околини Картагине, Арабљани још и данас називају ту област Ифрикија.

...некад је у Египту био обичај да се деца не умивају све док не напуне шест година.

...продавање новина на улици, преко уличних продаваца, уведено је у Енглеској тек 1888 године. Сматра се да је Енглеска прва земља у којој су новине продаване на улици.

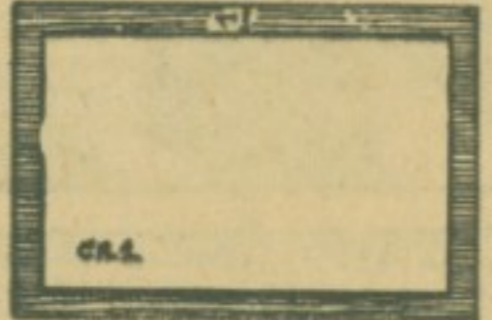
...Никола Тесла бавио се у слободним часовима књижевношћу. У сарадњи са америчким песником Робертом Џонсоном, Тесла је превео на енглески више песама Јована Јовановића-Змаја.

...у Мексику расте короно-палма чије стабло, уместо биљног сока, лучи вино које се по јачини и укусу не разликује од вина исцеђеног из грождја.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

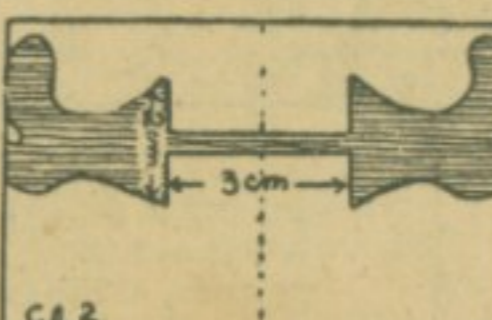
КАКО ДА СЕ ИЗВУКУ ЦИПЕЛЕ

Узми употребљену дописну карту или парче хартије исте величине и де-

белине, па из ње исечи унутрашњи део, тако да остану само ивице у ширини од једног сантиметра. Тада ће то изгледати као оквир сличан слици број 1.

Исечак пресајви тачно напола, па на једној половини нацртај ципелу, која је у горњем делу широка

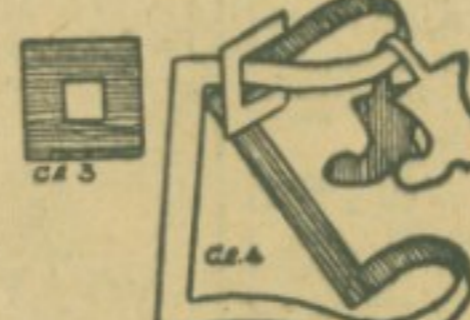
два сантиметра, а одатле петљу од једног и по сантиметра. Обрежи тај цртеж секући обе половине исечка и добићеш пар ципела спојених дугачком петљом, као на слици број два.

Изрежи сада још један мали четвртаст оквир, саче тврстом рупом у средини, која мора бити нешто мало шири од једног сантиметра, то јест шири од стране великог оквира. Како

тај оквир изгледа видећеш на слици број 3.

Та три дела обоји тушем или неком бојом, па онда једну дужу страну великог оквира пажљиво савиј, али тако да се не преломи, и тај савијутак увуци у мали оквир, а кроз кривину савијутка окачи ципеле, све као на слици број 4.

После тога мали оквир приљуби уз ципеле, па

велики оквир пажљиво исправи и удеси да ципеле висе у средини и да све изгледа као на слици број 5.

Кад је све готово, онда то покажи друговима и питај их:

— Ко може да скине ципеле са оквира?

Дуго ће се они мучити пре но што се сете да оквир треба опет пресајви-

ти, па намаћи мали оквир на савијутак и кроз круг савијутка извући ципеле.

ГДЕ СЕ КРИЈЕ ПОГРЕШКА

Ђорђе је са сестром стајао испод старе тврђаве и слушао како на торњу избија сат. Било је шест сати, па је сат шест пута искуцао. Док је сат избијао, Ђорђе је гледао у свој ручни часовник.

— Требало је тридесет секунди да сат на торњу шест пута искуца!

Сестра је запитала:

— А колико ће секунди бити потребно па да сат искуца дванаест пута?

— Шедеесет секунди!

— одговорио је Ђорђе.

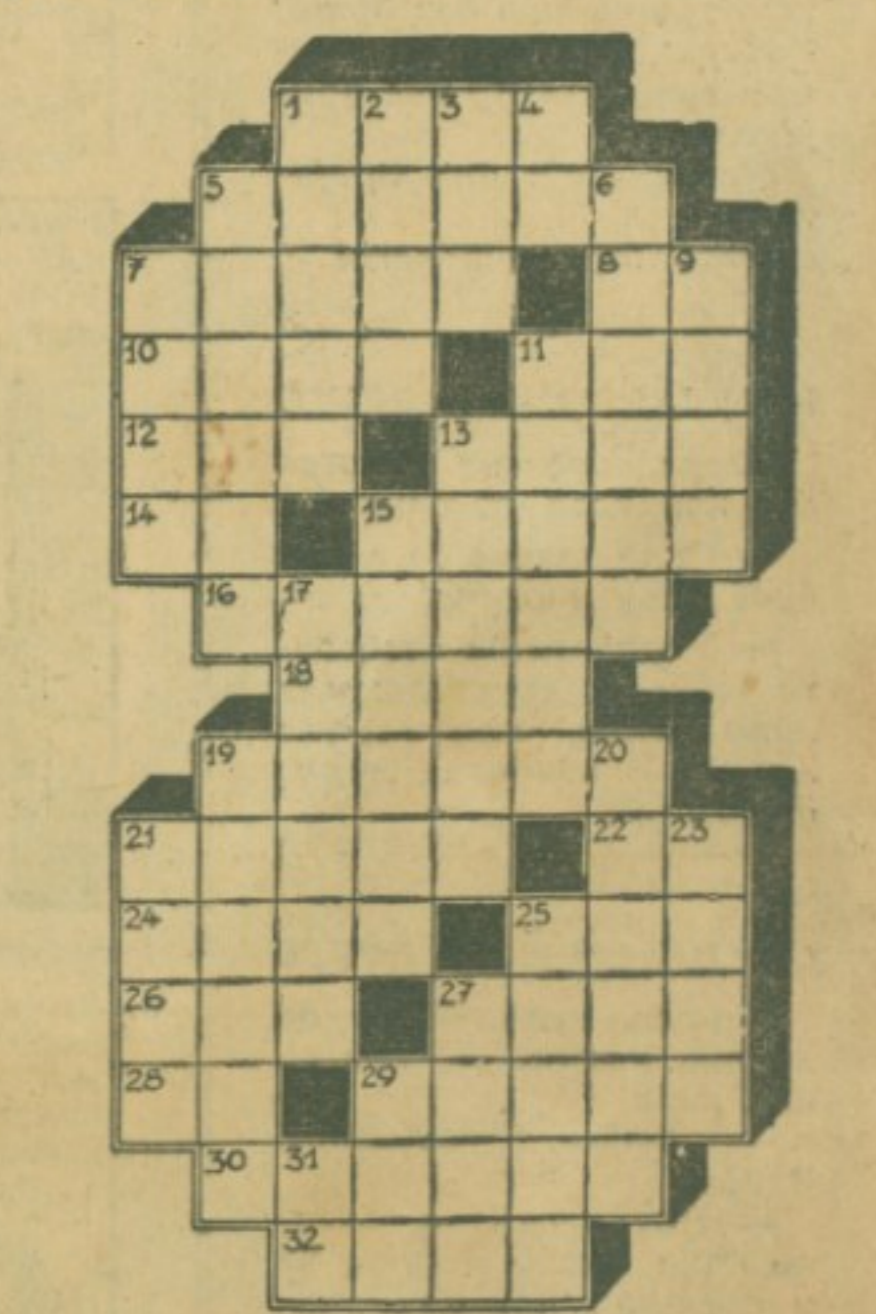
Ђорђе није био у праву. Зашто?

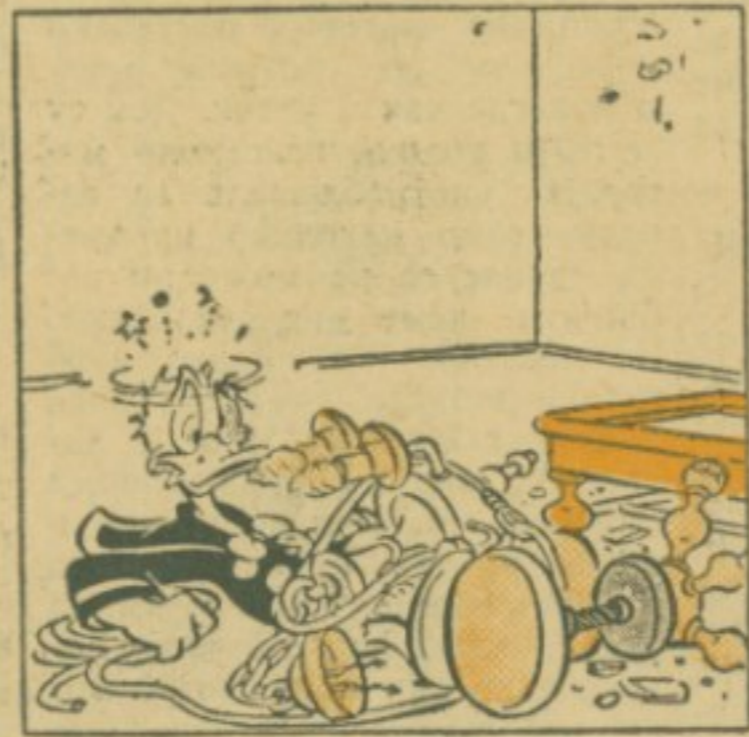
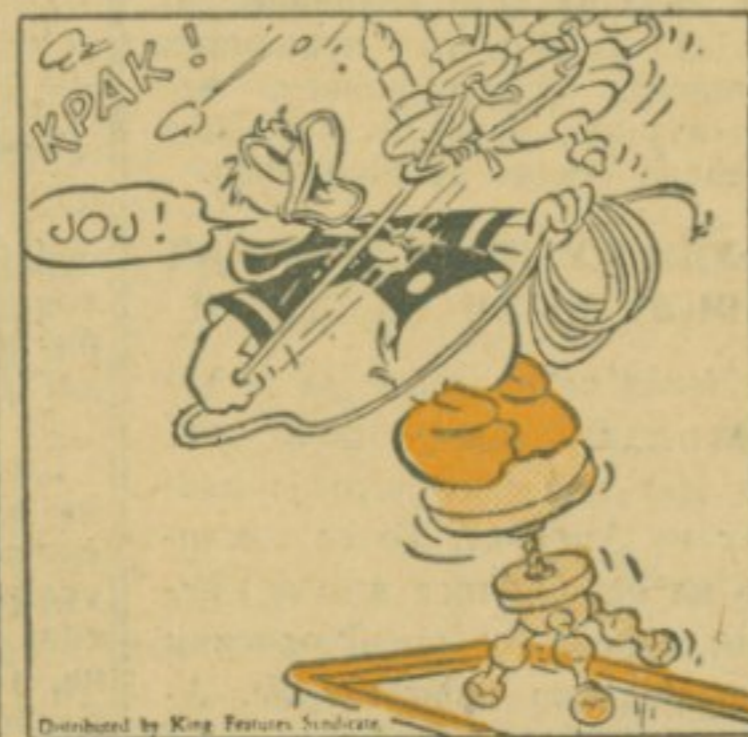
Ко не зна ми ћемо му рећи. Да сат откуца дванаест пута потребно је 66 секунди, јер између шестог и седмог откуцаја прође такође шест секунди, које Ђорђе није урачунао.

Водоравно: 1) стратешки важна тачка; 2) потемљива књижевни састав; 7) алгебарски израз; 8) предлог; 10) свежа; 11) део женске одеће; 12) град у Француској; 13) географски појам; 14) лична заменица; 15) начин опкољења; 16) стилска фигура; 18) оштар акценат; 19) огледни примерак неке робе; 21) изразито тешко стање у току акутне болести; 22) првак; 24) назив за немуслиманске поданике у бишњој турској царевини; 25) узвик; 26) турска титула; 27) летопис; 28) лична заменица; 29) сума новца; 30) држава у САД; 32) агрегатно стање воде.

Усправно: 1) прокоп; 2) острво; 3) фудбалска екипа; 4) мера за површину; 5) живи, летели песак; 6) један минерал; 7) луле; 8) римски беседник из I века (Домитије); 9) ковани новац; 10) испит зрелости; 11) врста обољења коже; 12) врста меког зеља; 13) торнадо; 20) интерес на позамљени новца; 21) свршетак; 22) дворана; 25) позитивна електрична; 27) припадник татарско-хунског племена; 29) количинска заменица; 31) јуначки спев.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА
Водоравно: 1) Јован Цвиљин; 2) Бари; 3) Дикенс; 7) Веласкес; 9) Або; 10) Ака; 11) на; 12) ум; 14) Тома П(осандић); 15) Ресав; 18) рол; 19) берета; 21) зар; 22) ар; 23) Н(енедовић) А(лекса); 25) Ири; 27) Вир; 28) Донцети; 31) Кагера; 32) тона; 33) Ра.
Усправно: 1) јака; 2) Прес; 3) било; 4) Инка; 5) Дебар; 6) секта; 7) Ван; 8) зар; 12) Усора; 13) лалер; 15) Ере; 17) Ват; 19) барок; 20) Анита; 21) зид; 24) ари; 26) инат; 27) Вера; 29) Игор; 30) цена.

Који је ОДГОВОР

МАСЕЊО је:
народни јунак Мексика
врста камена
чувени тенисер
женска одећа

РЕМИС је:
трговачки термин
шаховски израз
персиски песник
турски новац

ВЕРЖЕТА је:
врста драгог камена
направа за чишћење
одећа
лице из једног Иговог
дела
бура у Бискајском
Заливу

ОДГОВОРИ:

МАСЕЊО је бели кречни камен који се копа у каменоломима Вероне. Употребљава се за калдрисање улица.

РЕМИС значи одлагање рока плаћања, а затим попуст у неком плаћању (нарочито попуст закупнице), попуст од куповне цене, рабат.

ВЕРЖЕТА је метлица за чишћење одећа. Та реч значи још и штапић, пругић, или длаку од које се праве четке.

Ква-Ква!
УРЕЂУЈЕ ПАЈА ПИША

МИРОЉУБИВ ЧОВЕК
Мики: Шта је, Перо, зашто трчиш као без душе?
Перо: Хтео бих да спречим тучу између два пријатеља.
Мики: Која два пријатеља?
Перо: Попаја и мене!

★

ИЛИ ЈЕДНО ИЛИ ДРУГО
Белка опомиње фотографа код кога се сликала:
— Само пазите да слика буде лепа и верна!
— Морате да изаберете једно од то двоје: или лепу слику или да вам личи! — одврати мирно фотограф.

★

ОН НЕ ЗНА ЗА ДРУГЕ
Учитељ пита Влају да ли зна колико у години има дана.
— Седам, одговори Влаја.
— Питао сам те колико дана има у години, не у седмици, примети учитељ.
— Ипак седам, гласио је Влајин одговор. — Понедељак, уторак, среда, четвртак, петак, субота и недеља. Ја за друге не знам.

ПУСТОЛОВИНЕ МАЛОГ ЏОНИЈА

НА БРОДУ „МОРСКА ЛАСТАВИЦА“ ШАНГ ЛИН И ЊЕГОВИ ПРИЈАТЕЉИ ПОКУШАВАЈУ ДА ОД ЗАРОБЛЕНИХ ГУСАРА САЗНАЈУ ГДЕ СЕ НАЛАЗИ САКРИВЕНО БЛАГО ЦРНОГ БЛЕКИЈА И ЊЕГОВИХ ГУСАРА...

